

Канарик Ю. С.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного та господарського права НУБіП України, м. Київ, Україна

Особливості укладення договорів про спільну діяльність (без створення юридичної особи) з виробництва молока та молочної сировини

Перехід економіки на ринкові засади показав, що головною опорою вітчизняного сільського господарства є приватний виробник. Таким чином, на сьогодні 81,5% виробляється у приватних господарствах, 18,5% сільгосппідприємствами. Такий високий рівень концентрації виробництва у приватному секторі не дозволяє належним чином вирішити одну з проблем молочної промисловості – забезпечення якісним молоком і молочною сировиною.

В умовах сучасних ринкових відносин суб'єктам господарювання іноді вигідніше тимчасово об'єднати свої підприємницькі зусилля для виробництва продукції на підставі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи, ніж здійснювати довгострокові інвестиції у створення нового спільного підприємства як окремої юридичної особи.

Відповідно до Цивільного кодексу України за договором про спільну діяльність сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юридичної особи для досягнення певної мети, що не суперечить законові. Спільна діяльність може здійснюватися на основі об'єднання вкладів учасників (просто

товариство) або без об'єднання вкладів учасників. Отже, хоча спільна діяльність, спрямована на досягнення єдиної мети, обумовлює чітку організацію її учасників, ця організація не завершується створенням нового суб'єкта (юридичної особи) [1]

Суб'єктний склад учасників договору про спільну діяльність залежить від цілі, для досягнення якої укладається договір, а аналіз ч. 1 ст. 1141 ЦК України дає підстави стверджувати, що обмежень не існує. Проте, якщо метою спільної діяльності є отримання прибутку, то він має укладатися між суб'єктами підприємницької діяльності. Н. С. Коровяковська обґрунтовує позицію про можливість участі у спільній підприємницькій діяльності особи без статусу суб'єкта підприємницької діяльності, але лише за умови, що саму діяльність здійснює інша особа, що такий статус має [2, с. 1040].

Таким чином, особисте селянське господарство, фізичні особи, які утримують корів, овець, кіз, буйволиць, кобил та домогосподарства, якщо їх діяльність пов'язана з виробництвом молока та молочної сировини, можуть бути учасниками договору про спільну діяльність без створення юридичної особи. На підтвердження цієї позиції можемо навести дослідження, що було проведене Блажівською О. Є. [3, с. 99-101].

Окресливши суб'єктний склад договорів про спільну діяльність (без створення юридичної особи) по виробництву молока та молочної сировини за участю таких суб'єктів, діяльність яких пов'язана з виробництвом молока та молочної сировини, у тому числі тих, що існують без створення юридичної особи - особисте селянське господарство, фізичні особи, які утримують корів, овець, кіз, буйволиць, кобил та домогосподарства, та для вирішення не лише економічних інтересів, а і для розбудови соціальної інфраструктури села, пропонуємо правову конструкцію договору про спільну діяльність по виробництву молока та молочної сировини (без створення юридичної особи) за участю органів сільських, селищних, міських рад, місцевих державних адміністрацій з розташованими на відповідній території виробниками молока та молочної сировини щодо залучення (об'єднання) їх коштів, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, ремонт та утримання приймальних пунктів молока та молочної сировини, або спільна експлуатація вже існуючих пунктів; придбання сучасних засобів виробництва молока та молочної сировини та вирішення інших питань, що стосуються спільних інтересів територіальної громади.

Така позиція ґрунтується на відповідних положеннях Закону України «Про місцеве самоврядування» [4] та абзаці 4 п. 3 роз'яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з укладанням та виконанням договорів про сумісну діяльність» [5]

Тим більше, що предмет договору про спільну діяльність складають не окремі дії, що вчиняються учасниками на шляху досягнення мети, а їх сукупність як єдине ціле [3, с. 123]. У внутрішніх відносинах, що виникають на підставі договору, можливий розподіл спільної діяльності на складові частини щодо кожного з них. Однак, у зовнішніх відносинах з третіми особами така диференціація не має юридичного змісту. Тобто всі учасники здійснюють спільну, єдину діяльність - виробництво молока та молочної сировини.

До істотних умов такого договору відносять також, відповідно до ст. 1131 ЦК України, вид спільної діяльності; умови про координації спільних дій учасників або ведення їхніх спільних справ; про правовий режим виділеного для

спільної діяльності майна; про покриття витрат та збитків учасників; про участь учасників у результатах спільних дій.

Для уникнення ситуацій з оспоруванням договору про спільну діяльність з виробництва молока та молочної сировини необхідно чітко визначити особливості, специфічні ознаки цього договору, а головне - мету договору. Тобто мета досліджуваного договору має бути виробництво молока та молочної сировини. Домовленість осіб про спільну діяльність передбачає певне об'єднання на особистому та (або) майновому рівні.

Виходячи зі змісту ст. 1133 ЦК України, вклади учасників можна класифікувати на три групи. До першої відносяться майно у вузькому розумінні, а саме - речі, в тому числі гроші. Друга група - майнові права (в нашому випадку це можуть бути - право на користування чужою земельною ділянкою, право власності на землі сільськогосподарського призначення через укладання договорів оренди тощо). Третя група складається з особистих вкладів, які не можна визначити як майно (нові технології по виробництву молока та молочної сировини, його охолодженню, транспортуванню до пунктів прийому молока тощо; ділова репутація чи ділові зв'язки).

Укладаючи договір про сумісну діяльність сторони повинні вирішити питання про порядок ведення спільних справ. Чинне законодавство не обмежує їх у виборі форми цього порядку. Наприклад, сторонами може бути створена рада з числа їх працівників, яка приймає рішення не більшістю голосів, а за загальною згодою. Якщо договором про сумісну діяльність передбачена така форма ведення спільних справ, то у випадку необхідності укладання договорів для досягнення мети сумісної діяльності (договори підяду, оренди, поставки тощо) такі договори укладаються всіма учасниками сумісної діяльності або за їх дорученням одним з них.

Якщо відповідно до статті 431 ЦК України керівництво сумісною діяльністю сторони доручили одному з учасників договору, то на останнього покладається і ведення спільних справ усіх учасників договору. Крім умови договору про покладення ведення спільних справ на одного з учасників договору інші учасники договору видають довіреність про надання йому повноважень для представництва перед третіми особами. Така довіреність повинна бути оформлена відповідно до глави 4 ЦК України.

Використання договору про спільну діяльність по виробництву молока та молочної сировини дасть змогу усім його учасникам ефективніше досягати поставлених цілей.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.

2. Договірне право України. Особлива частина: навч. пос. / Т. В. Бондар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін. : за ред. О. В. Дзери. - К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.

3. Блажівська О. С. Спільна діяльність учасників простого товариства : монографія / О. С. Блажівська. К. : Алерта, 2013. – 224 с.

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України 21.05.1997 № 280/97-ВР — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>. — Назва з екрана.

5. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з укладанням та виконанням договорів про сумісну діяльність : роз'яснення Вищого арбітражного суду України від 28 квітня 1995 року № 02-5/302 — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>. — Назва з екрана.